

EESTI ALA VÄLISKAUBANDUSEST AASTAIL 1824 - 1862

F. S a u k s

TRÜ rahvamajandusharude ökonoomika kateeder

Eesti ala XIX sajandi väliskaubanduse ajalugu pole seni veel kirjutatud, ehkki selle kohta on ilmunud mõningad lühiülevaated seoses majanduse üldise arengu uurimisega. Käesolevaga tahab autor juhtida tähelepanu ühele rikkalikule allikmaterjalile¹, mida ajaloolased ja majandusteadlased pole viimastel aastakümnetel kasutanud. See statistiline aastaraamat ilmus Peterburis aastail 1802 - 1807 ja 1812 - 1865, andes ülevaate Venemaa vastava aasta väliskaubanduse käibest, tähtsamate kaupade sisse- ja väljaveost, laevaliiklusest, aasta jooksul kehtestatud korraldustest jne. Aastate jooksul muutus ta üha täielikumaks ja mitmepalgelisemaks. Kui 1802. a. koosnes ülevaade 8 tabelist, 1824. a. 15 tabelist, siis 1850. a. oli neid juba 44. Mõistetavalt ei saa toodud statistilisi andmeid täiel määral usaldada, sest selleaegne statistiline aruandlus, samuti vastavate töötajate kvalifikatsioon jättis sageli palju soovida. Võrreldes näiteks aastaraamatutes toodud andmeid kohalikus ajakirjanduses avaldatuga, esineb üldreeglina erinevusi, mis mõnel aastal on päris silmatorkavad.² Vaatamata sellele kajastab mainitud aastaraamatute andmestik reaalselt väliskaubanduse dünaamika suundi ja struktuuri muudatusi, võimaldades küllalt-

---

¹ "Государственная внешняя торговля въ разныхъ ее видахъ за... годъ", С.-Пб., 1803-1866. Kahjuks pole Eesti NSV raamatukogudes ja arhiivides enam säilinud selle aastaraamatu täielikku komplekti ja seetõttu tuleb uurijatel pöörduda selle saamiseks Leningradi või Moskva keskraamatukogude poole. Tartu Riikliku Ülikooli Teaduslikus Raamatukogus leidub neid üksnes aastate 1838-1865 kohta, ENSV Teaduste Akadeemia raamatukogus, samuti Tallinna Riiklikus Raamatukogus neid polegi.

² Näiteks erinevad oluliselt aastaraamatu 1838. a. andmed "Inlandis" 1839, nr. 6, 10, 15, 19 avaldatud andmetest.

ki hea pildi selleaegse väliskaubanduse arengust (vt. lisa 1). Seejuures tuleb märkida, et kuni 1840. aastani arvestati käibeid assignaatrublades, 1840. aastast alates hõberublades. Käivate kõrvutamiseks tuleb arvestada kursi vahet, mis mõnel juhul oli kuni neljakordne, s. t. 1 hõberubla = 4 assignaatrublale. Seda arvestamata saadakse moonutatud pilt dūnaamika arengutendentsidest.

XIX sajandi I poolel oli Venemaa väliskaubanduses suure tähtsusega kaubakäive Läänemere sadamade kaudu (eksportkäibes üle 63 %, importkäibes kuni 70 %), kuigi sajandi algusega võrreldes sajandi keskel Läänemere osakaal hakkas kahanema. Sajandi algaastatel avaldasid käivate suurusele olulist mõju ka Napoleoni sõjad ja kontinentaalblokaad.

Venemaa Läänemere kaudu toimivas väliskaubanduses olid tähtsamad kaubanduskeskused Peterburg ja Riia (vt. tabel 1).³ Esimese erikaal eksportkäibes oli 65 - 70 % piires, teisel 24 - 28 % vahel. Järelikult kõigi ülejäänud Läänemere sadamate eksportkäive moodustas ainult 5 - 6 % Läänemere eksportkäibest, s. t. oli väike. Eesti ala sadamate erikaal seejuures üksnes 2,4 - 4,0 %, järelikult ei omanud need Venemaa väliskaubanduses nimetamisväärsset tähendust. Analooiline oli olukord importkäibes, kus samuti domineerisid Peterburg ja Riia. Arvatavasti oli siin üheks põhjuseks 12. märtsil 1822. a. väljaantud ukaas, milles jaotati Läänemere sadamad väliskaubanduse suhtes kolme klassi.⁴ I klassi kuulusid Peterburg ja Riia, II klassi Tallinn ja III klassi kõik ülejäänud Läänemere sadamad. Erinevate klasside sadamatel olid erisugused õigused väliskaubanduses, eriti importkäibes. Enne selle ukaasi ilmumist oli Peterburi ja Riia erikaal väliskaubanduse käibes, eriti impordis mõnevõrra väiksem.

---

³ Kõik tabelid on koostatud eespool nimetatud väliskaubanduse statistiliste aastaraamatute alusel. Tabelites (välja arvatud lisa) on toodud suhtarvud viisaastakute kaupa, et paremini iseloomustada käivate dūnaamikat ja üksikute linnade erikaalu muudatust. Sellega on ka nõrgendatud kasutatava statistilise andmestiku arvatavat mõnesugust ebatäpsust, sest toodud suhtarvud kajastavad õigemini tegelikkuses esinenud arengutendentse ning teevad kõrvutatavaks erinevates rublades väljendatud käibemahud.

⁴ РСЗ, т. 38., nr. 28965.

Venemaalale kuuluvate sadamate erikaal (%) Vene väliskaubanduses Läänemerele

Ajavahemik	Ekspordikäibes			Importikäibes			Kogukäibes					
	Peter- burg	Riia ala sada- mad	Ule- jäänud sada- mad	Peter- burg	Riia ala sada- mad	Ule- jäänud sada- mad	Peter- burg	Riia ala sada- mad	Ule- jäänud sada- mad			
1826-1830	68,1	25,7	2,6	3,6	87,1	10,8	1,6	0,5	77,1	18,4	2,1	2,4
1931-1835	70,0	24,1	2,7	3,2	89,1	8,4	1,9	0,6	79,1	16,6	2,3	2,0
1836-1840	70,2	24,6	2,9	2,2	90,5	7,4	1,6	0,5	80,5	16,3	2,3	0,9
1841-1845	65,0	28,1	3,9	3,0	88,5	8,5	2,3	0,7	77,8	18,6	3,1	0,5
1846-1850	68,1	26,2	3,3	2,4	80,9	7,6	1,7	9,8	75,1	16,4	2,5	6,0
1851-1855	67,5	26,8	4,1	1,6	85,0	7,6	2,0	5,4	77,2	15,9	2,9	4,0
1856-1860	65,1	28,4	4,0	2,5	88,1	5,9	2,3	3,7	77,5	16,2	3,1	3,2
1826-1860	69,1	25,6	3,7	1,6	88,0	8,3	1,8	1,9	78,5	17,2	2,5	1,8

Statistilistes aastaraamatutes on esitatud andmed Eesti ala kuue sadama väliskaubanduskäivete kohta XIX sajandi esimesel poolel. Alles 1857. a. lisandus neile ka Virtsu. Ilmselt on rea sadamate, nagu Paldiski, Kärkla jt., kohta andmed liidetud naabruses asuvate tolliameteid omavate sadamate käivetega (Paldiski käibed näiteks Tallinna käivetega), sest iga sadama kohta sellal eriarvestust ei peetud. Nagu tabel 2 andmed näitavad, oli erinevate sadamate tähtsus Eestis erisugune. Väliskaubanduslikus kogukäibes oli esikohal Pärnu (35 %), teisel kohal Tallinn (31 %), siis Narva (üle 26 %). Ülejäänud sadamate käive kokku moodustas umbes 7 % Eesti ala väliskaubanduse kogukäibest, olles see- ga ka Eesti alal väikese tähtsusega, Venemaa Läänemere väliskaubanduse seisukohalt aga tähtsusetu. Seepärast järgnevalt vaadeldakse mõnevõrra täpsemalt kolme suurema sadama - Pärnu, Tallinna ja Narva - käivet.

Tallinna eksportkäibe erikaal XIX sajandi teisel veerandil näitab suurenemist esijoones Pärnu arvel. Narva eksportkäivet iseloomustab suhteliselt suur kõikumine, surudes real aastatel Tallinna ekspordi mahult kolmandale kohale. Pärnu oli Eesti ala suurim eksportsadam, püsites käivete ulatuselt kogu aeg esikohal, ehkki tema erikaal sajandi keskpaiku mõnevõrra vähenes.

Importkäibes oli esikoht kindlalt Tallinna käes, kuigi sajandi keskpaiku tema erikaal mõnevõrra oli vähenenud. Teisel kohal oli Narva, kolmandal Pärnu. Viimase tähtsus importsadamana vähenes aga sajandi teisel veerandil oluliselt.

Mis puutub väliskaubanduse teostajatesse Eestis, siis mõistetavalt domineerisid kapitalitugevamad I gildi kaupmehed⁵. Suuremateks ja tuntumateks selleaegsetest firmadest olid Tallinnas "Clayhills & Son", "G. I. Berg", "K. F. Gahlnbäck", Pärnus - "J. Jacke & Co", "H. D. Schmidt", Narvas - "Sutthof & Co", "I. Birds", "Gent & Co".

II gildi kaupmeeste erikaal kasvas aga sajandi keskpaigaks tunduvalt. Üksikutes linnades olid mõnesugused eri-

---

⁵ Kuni 1786. aastani olid gildid kaupmeeste seisuslikeks organisatsioonideks. Alates aga 1786. a. jaotati kehtestatud linnaseaduse alusel kaupmehed vastavalt nende kapitalide suurusele kolmeks gildiks. Nende maksuõiguslike gildide kõrval jäid tegutsema ka gildid seisuslike organisatsioonidena, kuigi nende majanduslik tähtsus tunduvalt vähenes.

Eesti ala sadamate osatähtsus (%) väliskaubanduses

1. Eesti väliskaubanduse kogukäibes

Ajavahemikul	Tallinn	Pärnu	Narva	Kuressaare	Kunda	Haapsalu	Virtsu	K o k k u
1826-1830	30,5	44,0	16,6	4,6	1,8	2,5	-	100,0
1831-1835	30,3	36,4	23,9	5,5	2,0	1,9	-	100,0
1836-1840	30,6	39,2	25,4	3,3	0,8	0,7	-	100,0
1841-1845	26,5	31,5	38,7	2,7	0,3	0,3	-	100,0
1846-1850	26,4	30,4	37,6	3,6	0,6	1,4	-	100,0
1851-1855	33,5	32,5	26,8	4,5	1,9	0,8	-	100,0
1856-1860	32,9	26,7	32,0	3,9	2,7	1,3	0,5	100,0
1826-1860	31,3	35,2	26,4	4,1	1,5	1,4	0,1	100,0
2. Eesti eksportkäibes								
1826-1830	17,0	58,4	15,0	4,9	1,4	3,3	-	100,0
1831-1835	14,8	49,2	22,9	8,4	2,2	2,5	-	100,0
1836-1840	14,6	53,6	26,5	3,6	1,1	0,6	-	100,0
1841-1845	13,7	44,2	39,5	2,3	0,2	0,1	-	100,0
1846-1850	17,4	42,6	33,6	4,7	0,5	1,2	-	100,0
1851-1855	22,0	49,1	19,8	5,0	2,8	1,3	-	100,0
1856-1860	22,5	39,1	26,3	5,3	4,1	1,9	0,8	100,0
1826-1860	18,5	48,5	24,5	5,0	1,7	1,7	0,1	100,0
3. Eesti importkäibes								
1826-1830	54,1	18,8	19,2	4,2	2,5	1,2	-	100,0
1831-1835	53,9	16,7	25,6	1,0	1,6	1,2	-	100,0
1836-1840	62,5	11,9	22,7	2,7	0,3	0,9	-	100,0
1841-1845	48,5	9,5	37,6	3,4	0,4	0,6	-	100,0
1846-1850	43,0	8,4	44,8	1,5	0,8	1,6	-	100,0
1851-1855	51,9	5,7	38,1	3,7	0,6	0,0	-	100,0
1856-1860	48,6	7,9	40,5	1,8	0,6	0,3	0,2	100,0
1826-1860	53,4	12,4	29,7	2,5	1,1	0,9	0,0	100,0

Gildi kaupmeeste osa (%) importkäibes

Ajavahemik	Tallinnas		Pärnus		Narvas		Üldse Resti alal					
	I gild	II gild	I gild	II gild	I gild	II gild	I gild	II gild				
1827-1830	82,5	8,3	9,2	14,8	-	-	71,8	28,1	0,1	81,4	11,5	7,1
1831-1835	75,5	17,5	7,0	24,1	-	-	79,0	16,9	4,1	76,9	18,0	5,1
1836-1840	46,1	49,0	4,9	7,0	-	-	67,5	31,5	1,0	55,9	40,6	3,5
1841-1845	39,1	60,6	0,3	16,6	2,2	2,2	60,0	40,0	0,0	49,5	50,1	0,4
1846-1850	64,4	35,1	0,5	2,8	0,2	0,2	34,7	65,2	0,1	52,6	47,1	0,3
1851-1855	33,9	53,6	12,5	3,9	0,2	0,2	36,2	63,0	0,8	38,3	54,6	7,1
1856-1860	25,0	71,0	4,0	6,1	1,8	47,3	35,6	17,1	39,7	51,2	9,1	

Gildi kaupmeeste osa (%) eksportkäibes

Ajavahemik	Tallinnas		Pärnus		Narvas		Üldse Resti alal					
	I gild	II gild	I gild	II gild	I gild	II gild	I gild	II gild				
1827-1830	94,0	5,8	0,2	17,6	-	-	79,8	20,2	-	85,2	14,8	0,0
1831-1835	91,1	8,9	-	19,4	-	-	89,2	10,8	-	85,0	15,0	0,2
1836-1840	81,5	17,7	0,8	9,0	-	-	89,8	10,8	0,2	89,1	10,7	1,8
1841-1845	84,6	15,4	0,0	3,1	3,9	3,9	86,3	13,7	-	89,5	8,7	0,0
1846-1850	92,9	7,1	0,0	0,8	0,0	0,0	59,2	40,7	0,1	84,8	15,2	0,0
1851-1855	71,6	22,4	-	2,2	0,0	0,0	77,2	22,8	-	87,8	12,2	0,0
1856-1860	62,4	37,6	-	4,5	0,2	61,1	33,3	5,6	77,4	20,9	1,7	

nevused (vt. tabel 3). Tallinna importkäivet korraldasid XIX sajandi teisest veerandist alates üha rohkem II gildi kaupmehed, haarates endale domineeriva seisundi, Pärnus jäi import aga endiselt I gildi kaupmeestele, Narvas vähenes I gildi kaupmeeste domineeriv osa sajandi keskpaigaks, ületades II gildi kaupmeeste osa ainult natuke. Eksportkäibes jäi valitsev positsioon I gildi kaupmeestele, ehkki see Tallinnas ja Narvas mõnevõrra nõrgenes II gildi kaupmeeste kasuks.

Arvestades ülaltoodud statistilisi märkmeid, tuleb toonitada, et Eesti ala väliskaubandus Venemaa seisukohalt oli väga väikese tähendusega. Oma iseloomult oli see eksportkaubandus, millel oli aga oluline tähtsus kohaliku toodangu, eriti põllumajandussaaduste realiseerimisel välisurgudele. Impordi erikaal väliskaubanduslikus käibes kõikus 30-44% piires (1824. a. 30,7%; 1830. a. 35%; 1840. a. 43,7%; 1850. a. 40,5%; 1860 - 33,0%). Olulisem importsadam oli Tallinn, kus ainukesena Eesti sadamatest kaupade sissevedu ületas ekspordi. Toodud andmeid kohalike arhiivimaterjalidega täiendades avaneb võimalus anda ilmekas pilt XIX sajandi esimese poole väliskaubanduskäibest ja seda mõjutanud teguritest, laevaliiklusest, eriti rannikuliiklusest ja koos sellega linna-devaheliste majanduslike sidemete muutumisest.

Väliskaubanduslikud käibed Eestis

Linn	1 8 2 4		1 8 2 5		1 8 2 6		1 8 2 7				
	eks- port	kogu- käive	eks- port	kogu- käive	eks- port	kogu- käive	eks- port	kogu- käive			
Tallinn	68,8	660,1	202,6	614,5	817,1	302,0	519,3	821,3	763,2	1426,9	2190,1
Narva	194,0	219,8	316,3	235,5	551,8	296,5	166,5	463,0	358,9	383,6	742,5
Pärnu	2320,1	245,3	3282,0	358,6	3640,6	1517,5	191,8	1709,3	1796,2	365,6	2161,8
Haapsalu	14,2	4,7	28,5	26,7	55,2	29,0	44,6	73,6	221,1	19,1	240,2
Kunda	35,0	12,7	60,2	45,5	105,7	57,1	47,3	104,4	52,6	56,2	108,8
Kuressaare	3,0	-	51,2	0,0	51,2	84,8	40,8	125,6	177,3	53,1	230,4
Kokku:	2635,1	1142,6	3940,8	1280,8	5221,6	2286,9	1010,3	3297,2	3369,3	2304,5	5673,8
=====											
Linn	1 8 2 8		1 8 2 9		1 8 3 0		1 8 3 1				
	eks- port	kogu- käive	eks- port	kogu- käive	eks- port	kogu- käive	eks- port	kogu- käive			
Tallinn	633,1	1291,2	652,5	1055,5	1708,0	914,7	1711,4	2626,1	924,1	1724,8	2648,9
Narva	447,8	533,3	981,1	819,8	514,7	1334,5	966,3	528,5	1494,8	957,2	553,8
Pärnu	2765,6	651,4	3417,0	1901,2	265,7	2166,9	3277,6	599,4	3877,0	2547,8	560,1
Haapsalu	84,8	24,3	109,1	123,7	21,7	145,4	172,5	19,8	192,3	218,6	38,1
Kunda	53,1	34,4	87,5	55,0	81,9	136,9	50,3	56,7	107,0	52,6	47,9
Kuressaare	215,9	36,8	252,7	210,8	231,9	442,7	247,2	97,7	344,9	328,6	51,3
Kokku:	4200,3	2571,4	6771,7	3763,0	2171,4	5934,4	5628,6	3013,5	8642,1	5018,9	2976,0
=====											

Linn	1 8 3 2			1 8 3 3			1 8 3 4			1 8 3 5		
	eks- port	import	kogu- käive	eks- port	import	kogu- käive	eks- port	import	kogu- käive	eks- port	import	kogu- käive
Tallinn	977,7	1488,2	2465,9	677,5	1333,1	2010,6	369,5	1205,0	1474,5	191,8	1461,9	1653,7
Narva	872,2	444,9	1317,1	985,1	783,0	1768,1	1142,9	863,3	2006,2	752,4	765,1	1517,5
Pärnu	2463,2	367,6	2830,8	1328,1	544,2	1872,3	1761,1	419,4	2180,5	2024,1	330,3	2354,4
Haapsalu	259,1	30,2	289,3	1,4	25,4	26,8	24,0	41,7	65,7	4,1	19,2	23,3
Kunda	90,0	27,2	117,2	93,6	49,3	142,9	114,7	27,2	141,9	107,8	61,2	169,0
Kuresaare	409,2	77,7	486,9	432,0	0,0	432,0	423,7	2,5	426,2	130,7	3,4	134,1
Kokku:	5071,4	2435,8	7507,2	3517,7	2735,0	6252,7	3735,9	2559,1	6295,0	3210,9	2641,1	5852,0

Linn	1 8 3 6			1 8 3 7			1 9 3 8			1 8 3 9		
	eks- port	import	kogu- käive	eks- port	import	kogu- käive	eks- port	import	kogu- käive	eks- port	import	kogu- käive
Tallinn	658,3	1927,6	2585,9	483,0	1179,3	1662,3	824,4	1529,2	2353,6	995,9	1758,9	2754,8
Narva	1813,8	751,9	2565,7	1002,9	437,8	1440,7	1647,1	429,7	2076,8	884,4	634,9	1519,3
Pärnu	3000,9	253,3	3254,2	2619,6	228,3	2847,9	2374,6	260,5	2695,1	2892,1	355,4	3247,5
Haapsalu	4,8	32,2	37,0	39,0	12,2	51,2	15,3	32,2	47,5	67,6	28,1	95,7
Kunda	65,5	8,5	74,0	52,2	6,3	58,5	52,9	-	52,9	67,5	19,8	87,3
Kuresaare	49,4	30,5	79,9	248,6	10,6	259,2	177,3	2,7	180,0	342,4	17,6	360,0
Kokku:	5592,7	3004,0	8596,7	4445,3	1874,5	6319,8	5091,6	2254,3	7345,9	5249,9	2814,7	8064,6

Linn	1 8 4 8			1 8 4 9			1 8 5 0			1 8 5 1		
	eks- port	import	keste- käive	eks- port	import	keste- käive	eks- port	import	keste- käive	eks- port	import	kogu- käive
Tallinn	228,1	353,7	581,8	208,2	466,1	674,3	200,4	460,1	660,5	262,8	438,9	701,7
Narva	568,8	407,5	976,3	585,6	440,4	1026,0	517,8	487,9	1005,7	581,4	556,1	1137,5
Pärnu	668,6	78,6	747,2	759,1	80,8	839,9	769,6	90,4	860,0	1068,2	73,1	1141,3
Haapsalu	31,3	28,0	59,3	-	-	-	28,1	46,5	74,6	40,9	0,0	40,9
Kunda	-	6,7	6,7	-	11,2	11,2	-	9,4	9,4	-	2,2	2,2
Kuressaare	75,7	8,1	83,8	69,0	6,1	75,1	96,7	27,9	124,6	134,4	3,3	137,7
Kokku	1572,5	882,6	2455,1	1621,9	1004,6	2626,5	1612,6	1122,2	2724,8	2087,7	1073,6	3161,3

Linn	1 8 5 2			1 8 5 3			1 8 5 4			1 8 5 5		
	eks- port	import	kogu- käive	eks- port	import	kogu- käive	eks- port	import	kogu- käive	eks- port	import	kogu- käive
Tallinn	328,3	517,7	846,0	519,6	460,2	979,8	464,8	864,5	1329,3	197,2	427,7	624,9
Narva	349,6	514,5	864,1	415,5	540,2	955,7	71,1	52,1	123,2	-	-	0,0
Pärnu	919,3	76,2	995,5	1315,9	73,8	1389,7	177,9	25,5	203,4	-	0,8	0,8
Haapsalu	23,4	-	23,4	18,7	-	18,7	10,7	-	10,7	-	5,1	5,1
Kunda	28,7	6,3	35,0	96,3	1,8	98,1	73,2	16,5	89,7	-	16,7	16,7
Kuressaare	112,2	44,0	156,2	77,6	17,7	95,3	31,9	97,5	129,4	8,9	18,0	26,9
Virtsu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokku	1761,5	1158,7	2920,2	2443,6	1093,7	3537,3	829,6	1056,1	1985,7	206,1	468,3	674,4

Linn	1 8 5 6			1 8 5 7			1 8 5 8			1 8 5 9		
	eks- port	kogu- import	kogu- käive	eks- port	kogu- import	kogu- käive	eks- port	kogu- import	kogu- käive	eks- port	kogu- import	kogu- käive
Tallinn	1082,0	1377,1	2459,1	483,6	973,4	1457,0	313,5	664,8	978,3	535,3	821,5	1356,8
Narva	396,0	295,5	691,5	802,7	491,3	1294,0	814,8	970,0	1784,3	651,0	1102,1	1753,1
Pärnu	925,7	100,8	1026,5	1047,9	111,7	1159,6	798,4	167,8	966,2	1057,6	205,8	1263,4
Haapsalu	38,4	6,8	45,2	61,5	5,1	66,6	25,9	3,2	29,1	55,3	3,2	58,5
Kunda	86,9	3,8	90,7	85,9	17,0	102,9	91,0	6,4	97,4	107,6	6,0	113,6
Kuressaare	171,6	118,2	289,8	162,3	28,5	190,8	98,5	11,6	110,1	174,8	18,2	193,0
Virtsu	-	-	-	18,9	7,3	26,2	17,4	1,5	18,9	49,0	1,5	50,5
Kokku:	2700,6	1902,2	4602,8	2662,8	1634,3	4297,1	2159,5	1825,3	3984,8	2630,6	2158,3	4788,9

Linn	1 8 6 0			1 8 6 1			1 8 6 2		
	eksport	import	kogu- käive	eksport	import	kogu- käive	eksport	import	kogu- käive
Tallinn	827,0	817,8	1644,8	369,7	639,5	1009,2	253,5	564,6	818,1
Narva	1115,8	1017,5	2133,3	1119,1	2291,0	3410,1	818,6	1295,1	2113,7
Pärnu	1799,1	174,8	1973,9	1518,3	130,5	1648,8	1733,5	148,3	1881,8
Haapsalu	95,7	10,4	106,1	93,3	6,9	100,2	17,9	8,8	26,7
Kunda	219,0	20,2	239,2	238,8	13,4	252,2	150,0	15,2	165,2
Kuressaare	148,8	13,2	162,0	138,7	25,4	164,1	55,0	40,8	95,8
Virtsu	30,3	7,8	38,1	12,1	1,2	13,3	-	6,6	6,6
Kokku	4235,7	2061,7	6297,4	3490,0	3121,9	6611,9	3028,5	2103,3	5131,8

О ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛЕ РЕГИОНА ЭСТОНИИ В 1824-1862 гг.

Ф. Саукс

Резюме

История внешней торговли региона Эстонии за XIX век изучена недостаточно. Важным исходным материалом по исследованию этого вопроса является серия статистического ежегодника внешней торговли ("Государственная внешняя торговля въ разных ее видахъ за ... годъ") за 1803-1808 и 1813-1866 гг., который издавался в Петербурге. Этот ежегодник дает представление о внешнеторговом обороте России (см. приложение), о торговом судоходстве, о ввозе и вывозе важнейших товаров и т.д. Наибольший товарооборот в России во второй четверти XIX века осуществлялся через порты Балтийского моря (экспорт - более 63 %, импорт - до 70 %). Из портов Балтийского моря превалирующее значение принадлежало Петербургу (удельный вес во внешней торговле составлял 65-70 %) и Риге (удельный вес 24-28 %). (Смотри таблицу I). Удельный вес остальных портов во внешней торговле составлял только 5-6 % по экспорту товаров и 2-7 % - по импорту. Удельный вес морских портов региона Эстонии составлял всего 2,5 - 4,0 %. Из всех портов региона Эстонии по общему внешнеторговому обороту первое место принадлежало Пярну (35 %), на втором месте находился Таллин (31 %) и затем Нарва (26 %). (Табл. 2). Товарооборот всех остальных портов составлял примерно 7 % из всего внешнеторгового оборота региона Эстонии. Доминирующую часть во внешней торговле занимали купцы I гильдии, несмотря на то, что в середине XIX столетия их удельный вес стал уменьшаться в результате того, что более выгодные позиции стали занимать купцы II гильдии (см. табл. 3). Дальнейшая разработка данных, приведенных в названных ежегодниках, позволит выявить динамику цен, покупательной стоимости рубля, навигаций и пр., вот почему наши исследователи должны ближе ознакомиться с этим.